

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historica Relatio De Ortu Et Progressu Fidei Orthodoxae In Regno Chinensi Per Missionarios Societatis Jesu

Schall von Bell, Johann Adam

Ratisbonae, 1672

Cap. II. Patres ad reformationem Astronomicarum Ephemeridum seu
Calendarij Sinici animum adjiciunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11805

dimensio agrorum pertinet, à biennio ademptum agrum, nullo præterea procurante reddiderunt, auxeruntque impetrata, quin etiam à Rege duplo majori loci portione cum adjecta Villa: Domum autem, non solum intactam, sed & quadruplo auctam servavere.

CAPUT II.

*Patres ad reformationem Astronomicarum
Ephemeridum seu Calendarij Sinici
animum adjiciunt.*

REgiâ Imperatoris Chinesium benevolentia, iterum prosperè è tenebris in publicum eluctati Patres, demerendæ sibi constanter gentis, ad conversionis animarum ulterius promovenda lucra, occasionem ex Calendarij Sinici Astronomiæque in integrum restitutione ceperunt. Commune id fuerat votum Regis ac Magistratum, qui nonnihil defectuum in temporum motuumque cœlestium, quos scrupulosè observant, prædictionibus jam pridem notaverant. Tercentum octoginta ferè anni abierant, ex quo nihil in calculis Astronomicis immutassent; cum aliàs consuessent propter artis, nec dum apud ipsos ad principia certiora deductæ, imperitiam, identidem aliquid calculis addere vel demere; experi-

8 *Initia Expedit. Christiana ad Chines.*
entiâ Magistrâ supplente scientiam. Inter
quatuor millia añorum supra septuagies limam
& correctionem acceperant Ephemerides.
Postremus earum reformator *Coxeukim*, visus
erat prioribus plus studij in eam rem contulisse;
nam qui ejus scripta emendaret, huc usque non
fuit, seu quia propè verum accederet ejus
omnis doctrina, seu quia errorum infrequen-
tia supervacaneam moneret esse censuram.
Æquationem solis & anni stabiliverat: mo-
dum computandi tam declinationem solis,
quàm Eclipticæ invenerat; Epocham in hora
& radice Solstitij Hybernij constituerat; anni
etiam quantitatem dimensus, ultra gradus in-
tegras minutorum viginti quatuor, secundo-
rum viginti quinque esse sua opinione statue-
rat; loca denique siderum cum profectionibus
Æquinoctiorum, pro eo tempore notaverat,
(erat tum annus Christi millesimus ducentesi-
mus octogessimus primus; decimus octavus
autem *Coliba*, ejus, qui ex Tartarorum prosa-
pia ortus, Sinense Imperium occupaverat) si-
gnato, in loco Solstitij hybernij, nono gradu cõ-
stellationis *Ky*, numerando juxta Zodiacum,
quam constellationem à stellâ tertiæ magnitu-
dinis in ipso acumine sagittæ Chyronis erat au-
spicatus: motum insuper Lunæ ejusq; latitudi-
nem supra priores auxerat: Postremo altera-
tionem constellationum juxta Æquatorem co-
gnitam

gnitam & traditam unâ cum longitudine dierum ; Puncto ortûs & occasûs solis designaverat : Omnia propè verum. Experimentiâ nihilominus postea patuit, defuisse nonnulla traditæ doctrinæ, non describebatur Excentricitas orbium, non motus Augis solis, quam is in solstitio æstivo, ubi tum versabatur, immobilem reliquerat ; aliâque hujusmodi nec parvi momenti præterierat : maximè in calculo Eclipsium solarium segnior visus : Quæ plurimos paulatim errores induxêre : factumque ut anno Imperij *Ciunchin* qui ultimus ex familia *Chum* regnavit annis sexdecim, classis mathematica in prædicenda Eclipsi solis à vero aberraret : quod cum Rex observasset, Præsidem Tribunalis Rituum advocat, jubetque Astronomiæ Præfectum admonere erroris, edicens, quod si iterum exerraverint, non impunè laturos.

Qui calculo præerant responderunt, se in methodo suâ nec jota unum mutare unquam ausos ; nec posse quam à majoribus acceperant rationem observandi dimittere : latere itaque ignorantes quæ errorum sit causa : olim calculum exactiorem fuisse Antiquioribus, nec tamen ideo undequaque exactum, ubi uno vel altero horæ quadrante aberrârint & ipsi : Eosdem horas integras, & aliquando dimidias dies neglexisse. Ita suæ imperitiæ inane suf-

10 *Initia Expedit. Christianæ ad Chinens.*
fragium petebant isti, ex solâ Majorum suorum ignorantia.

Erat ex Præsidentibus Tribunalis Rituum, ad quod ista spectant, Doct̃or *Siu Paulus* non minus Patrum fautor, quàm ex animo Christianus; qui hanc ipsam, de qua meminimus antea, Eclipsim cum dicto Præside aliisque præterea multis præsentibus observârat ex calculo Patris Joannis Terentij, quem secum consulto adduxerat, exactè prognosi suæ respondente. Hanc verò stabiliendæ Patrum Missioni occasionem accommodans, cum audisset Mathematicos ob admissum errorem puniendos esse, prudenter & ipse defectum in methodum calculi Sinici magis, quàm in ipsosmet Chinensium Astronomos rejecit, docuitque unâ posse mutuari ab Europæis hominibus, Legis divinæ Magistris rationem calculi sincerioris, quem Regi indicarent; atque ut monita firmaret tractatum de Eclipsibus, quem Pater Adamus Schall, Germanus, (ex cujus litteris ista excerpimus) tum adolescens, atque in urbe Regia commoratus, ut se in literis Sinicis exerceret, duobus libellis erat complexus, in candidissima papyro impressum Magistratibus obtulit: effectumque est ut accedente Regio consensu nemo penitus Reformationi Ephemeridum Sinicarum contrairer. Nam hæc omnia cum Præsides ad Regem retulisset respondit

dit Rex : scio quod primus familiæ nostræ Imperator voluerit Calendarium à Tartaris reli-
ctum corrigere , sed fortè bello impeditus, vei
cæpta profèqui non potuit , vel absolvere: Tri-
bunal vestrum quid hac in re agendum sit vide-
at, & ad Nos referat. Statim ergo retulerunt,
Doctorem Paulum non solùm scire ea , quæ ad
Reformationem Calendarij pertinent, sed eun-
dem etiam pro eodem tempore in Tribunali
Rituum Assistentem Præsidis agere, ad quæ cu-
ra Calendarij immediatè spectat ; Proinde ju-
dicare se dandum ipsi de more diploma cum
officio , quo quid agendum , suâ industriâ ipse
perspiciat.

Concessit Rex omnia , atque è vestigio Pau-
lus hoc onus in se suscipiens libellum Regi ob-
tulit , in quo immediatè ad Astronomiam per-
tinentia decem puncta collegit , in quibus sui
errare probabantur ; addidit ad observationem
decem genera instrumentorum ; aliarum de-
nique Matheseos partium , vel ad eam aliquo
modo spectantium (quales sunt Arithmetica ,
Geometria , Hydraulica , Musica , Optica)
subjunxit , quas scientias Astronomiæ adjutri-
ces & quasi collaterales vocabat ; decem
quòque aliarum genera , non ita ut superi-
ora , valde tamen ad perfectionem artis
consequendam necessaria proposuit : Qua-
re magnam doctrinæ opinionem non so-
lùm.

12 *Initia Expeditionis Christ. ad Chines.*

lūm apud literatos toto Regno, sed maxime in Regia consequutus est. Latebat interim Apelles post tabellam Pater Joannes Terentius, vir in omni literarum non minus, quam virtutis & humilitatis studio versatissimus, qui que cum apud Europæ Principes hac ipsa de causa esset futurus in honore, maluit tamen apud Sinas pro Christo exulare, quam in patria gloriosus vivere. Hunc ergo Regi hac occasione præsentatum, operi corrigendi Calendarij suffecturum proposuit; idemque præsens tum in urbe solus cum Patre Nicolao Longobardo; solus etiam negotio præficitur. Rex deinceps capta quoque collaudavit; atque ea quæ fabril manu indigerent (qualia erant instrumenta varia) per Tribunal Ædilitatis jussit ad nutum Doctoris Pauli & præscriptum Patris Terentij confici: Ea ex robusta materia per maxima, limbo tamen & regula ex auricalcho ad commodiorem Graduum ac minorum inscriptionem perfecta sunt. Vix Pater rudimenta operum Mathematicorum jecerat, cum Tartari irruptione non amice ut nuper, sed hostiliter facta omnia perturbant, & ipsemet eodem anno factis cedens inceptum opus, non abjectum, deseruit.

Pacatis tumultibus, Doctor Paulus iterum dato libello primum fassus est, se quondam Patri Matthæo Riccio familiarissimum fuisse, & plurima
rima

rima Astronomica ab eo percepisse, quæ postea ejus è Societate Successores eadem industriâ strenuè promovissent, sibi comperta, maximè circa Eclipses computandas, & verissima; juberet proinde Rex Patrem Adamum Schall cum Patre Jacobo Rho in locum Terentij succedere operi præ manibus versanti. Assensit illico Rex jussitque Magistratus urbiû, ubi degebant illi, omnia ad iter necessaria præbere; voluitque postquam in curiam pervenisent, more usitato cæterorum Magistratum, tametsi officium inter eos nullum haberent, ab illis palatium ingressis salutari.

Novum opus feliciter auspicantibus placuit; primùm intra domesticos parietes omnium motuum cælestium & Eclipsium rationes; hoc est Astronomiam totam, eaque quæ ex Arithmeticis & Geometricis, aliisque Mathematicis partibus hanc sustentant, vel ad eam quoquo modo pertinent, Sinicè reddere; deinde compositos libros subinde Regi offerre, additis unâ Instrumentis, quibus Principem delectari non obscure constabat. Demum molem universam operis in tres classes dividere, quarum prima ad artem Introductoria foret & quomodolibet Astronomiam adjuvantia complecteretur: Altera Theoriam planetarum Eclipsium ac Fixarum, earumque omnium tam computandi, quàm dimetiendi

14 *Initia Expeditionis Christ. ad Chines.*
endi methodum indicaret : Tertia pro faci-
litando calculo omnia ad confectas Tabulas re-
ferret , ita ut nulla opus esset solutione Trian-
guli , vel labore qui Mathematicos à studio
novæ Regulæ posset deterrere. Hæc singula
centum quinquaginta libellis comprehensa ,
quinque plus minus annorum spatio , assiduo
labore compilata , ac tum à Doctore Paulo Si-
nicè limata prodierunt in lucem : Hæc insuper
re felices , quòd Virum in eo nacti essent , qui
non minùs facilitate & elegantia styli , quàm
subjectæ materiæ notitiâ , omnia & ornaret &
illustraret.

CAPUT III.

*Adversa quibus Astronomici Patrum labores
confluxerunt. Mors Doctoris Pauli.*

SUscipto operi primis annis impedimentum
nullum fuit , dum intra privatos parietes
ferveret : posteaquam verò in lucem pro-
dire cœpit , & confectis varij Generis instru-
mentis , Regij Mathematici ad cœlum dime-
tiendum provocari ; tum demum conspiratio-
ne facta , nihil ab indigenis Astronomiam
profitentibus intentatum mansit , ut cœpta im-
pedirentur : nihil non à Patribus , ut elucta-
rentur , exhaustum molestiæ.

Pri-